

Herdenking 80 jaar bevrijding en onthulling monument verzet, 21 september 2024, gemeenschapshuis Born

Beste mensen,

Vorig week,
bij de start van 80 jaar Bevrijding,
sprak ik over verhalen
die we moeten blijven vertellen.

Ik had het
over bevrijdingsverhalen,
lokale bevrijdingsverhalen,
die samen
een eerlijker en vollediger
beeld geven van onze bevrijding.

Het zuiden was immers níet,
in een vloek en een zucht bevrijd,
nadat de Amerikanen
op die 12e september 1944
over de grens stapten
bij het Zuid-Limburgse Mesch.

Het léék eerst lekker
op te schieten,
zo arriveerden die bevrijders
een week later ook hier
in Born en Grevenbicht,
maar dan stopt de opmars.

En dan zijn het juist persoonlijke en lokale verhalen

- over Limburgers die maanden in schuilkelders leven;
- over kerkrazzia's om mannen op te pakken voor dwangarbeid;
- over gedwongen en gevaarlijke evacuaties van tienduizenden naar Friesland;
- over verschrikkelijke gevechten rond Montfort en in de Peel;
- over kapotgeschoten en leeggeplunderd steden en dorpen
als Venlo, Roermond, Gennep en Middelaar ...

die samen vertellen
dat de bevrijding van heel Limburg

bijna zes maanden duurde,
en voor veel Limburgers,
zo veel zwaarder was,
dan de bezetting
ooit was geweest.

Verhalen die we óók
moeten blijven vertellen,
omdat ze zo lijken
op verhalen van vandaag.

Verhalen die ver weg lijken
in Oekraïne of in het Midden-Oosten,
maar een stuk dichterbij komen
als ze zich óók hebben afgespeeld
in je eigen dorp, streek of straat...
met families van mensen die je kent...

Maar bovenal horen we
die verhalen te blijven vertellen
omdat ze ons leren
hoe gruwelijk veel
‘onze vrijheid’
heeft gekost.

Gruwelijk veel verdriet, pijn en levens...
Van burgers en van vele, vele bevrijders,
Vaak nog jonge jongens en mannen...

Een zwaarbevochten vrijheid,
waar anderen hun leven voor waagden en gaven,
die ons geen ander keus mag geven,
dan dié vrijheid
waard te blijven.

Díe vrijheid,
en niet het soort vrijheid
dat we ons in 80 jaar zo eigen hebben gemaakt,
dat we neigen te denken,

dat die enkel en alleen voor onszelf geldt,
en niet voor de ander.

Daarom is het mínstens zo belangrijk
om óók verhalen over het verzet
te blijven vertellen,
zoals vandaag hier gebeurt.

Verhalen over verzetsmensen
die niet alleen voor zichzelf opkomen,
maar juist voor de ander,
die zijn vrijheid en zelfs zijn leven
dreigt te verliezen,
omdat een regime,
met een kwalijk gedachtegoed
dat zo heeft beslist.

Het verhaal

- over die jonge mannen met hun vrouwen,
 - over die jonge kapelaan,
 - over die jonge schippers en anderen
- die hier samen in Born en Grevenbicht
zo succesvol verzet pleegden,
dat ze velen
‘uit de klauwen van het nazimonster weten te redden’,

dát verhaal wordt hier vanmiddag zeker verteld,
én bekroond met een monument
waarmee ze nooit worden vergeten.

Het is een verhaal

dat me sterk doet denken
aan twee andere verzetsgroepen in Limburg
die net zo ‘vanzelfsprekend en makkelijk’
opkwamen vóór het goede
en tégen het kwaad.

De ene groep – of beter gemeenschap –
was die rond Hanna van der Voort,

een kraamverpleegkundige
uit het Noord-Limburgse Tienray,
die 123 Joodse kinderen opving,
allemaal weg gesmokkeld
uit Amsterdam.

Zij kon voor 'haar kinderen'
op vele deuren kloppen
van boerengezinnen in haar omgeving,
omdat ze allemaal
deel uitmaakten van een hele hechte katholieke gemeenschap.

Hetzelfde gold voor verzetsman Derk van Assen en zijn vrouw Berendje,
in Maastricht,
die net als Kees en Lieske Zwaan
de helpende hand boden
aan iedereen die uit handen
van de bezetter moest zien te blijven.

Oók zij konden blindelings vertrouwen
op hun eigen gemeenschap,
een vrij gesloten groep
van gereformeerden in Zuid-Limburg.

Net zoals ik bij deze verzetsgroep MaZwaKo
de indruk krijg dat er
sprake is van een hechte kring;
een hechte gemeenschap rondom schippers
op wie je kon bouwen,
kon vertrouwen.

Vertrouwen dus...

Vertrouwen
als sleutel tot succes
om succesvol op te treden
tegen wat je niet juist en niet eerlijk vindt,

Vertrouwen

Als steun in de rug
om te durven en te doen
wat je moet doen.

Vertrouwen
dat maakt dat je
bij anderen aan durft én kan kloppen;
er niet alleen voor staat.

Laat dát de boodschap
zijn voor de 'wat wankele wereld'
van vandaag:

dat je vertrouwen
in elkaar nodig hebt
om weerbaar te blijven.

Dat we zéker in een wereld
waarin we geneigd zijn – de vrijheid nemen -
om tégenover elkaar te gaan staan,
in plaats van náast elkaar,

dat we in deze wereld
beter wat meer investeren
in elkaar beter te leren kennen;
echt naar elkaar te luisteren;
en te bouwen aan dat vertrouwen.

Om inderdaad
die vrijheid waard
te blijven waarvoor
zovelen hun leven waagden
en verloren:
onschuldige burgers,
bevrijders
én verzetsmensen.

Want ja,

- ook Derk en Berendje van Assen verloren hun leven;

hij voor een vuurpeloton;
zij in een concentratiekamp.

- Hannah van der Voort verloor
na gevangenschap
haar gezondheid;
- en ook hier betaalden uiteindelijk
Kees Zwaan en Tonnie Kersten
de hoogste prijs.

De hoogste prijs
voor het opkomen voor een wereld,
waarin elk mens recht heeft op bestaan.

Daarom moeten we al die verhalen
blijven vertellen.

Om te herinneren,
Om te herdenken,
Om de connectie met verhalen van nu te maken.

En ter inspiratie,
ter inspiratie
dat je altijd kan opstaan
tegen onrecht;
tegen haat;
tegen discriminatie.

Die keus is aan u, aan jou, aan ons.